SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 2. julija 2009 *

V zadevi C-111/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Högsta domstolen (Švedska) z odločbo z dne 4. marca 2008, ki je prispela na Sodišče 12. marca 2008, v postopku

SCT Industri AB i likvidation

proti

Alpenblume AB,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits in J.-J. Kasel, sodniki,

* Jezik postopka: švedščina.

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. februarja 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za SCT Industri AB i likvidation F. Lüning, jur. kand.,

– za Alpenblume AB L.-O. Svensson, odvetnik,

– za nemško vlado M. Lumma in J. Kemper, zastopnika,

– za špansko vlado J. López-Medel Bascones, zastopnik,

– za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in D. Pires, zastopnika,

– za vlado Združenega kraljestva L. Seeboruth, zastopnik, skupaj z A. Henshawom, barrister,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in P. Dejmek, zastopnici,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(2)(b) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1).

2 Ta predlog je bil predložen v okviru spora med dvema švedskima družbama, SCT Industri AB (v nadaljevanju: SCT Industri) in Alpenblume AB (v nadaljevanju: Alpenblume), zaradi lastninske tožbe na vrnitev kapitalskih deležev, ki jih je v neki družbi avstrijskega prava imela družba SCT Industri in ki so bili prodani družbi Alpenblume; ta tožba sledi sodbi avstrijskega sodišča, s katero je bila pridobitev kapitalskih deležev s strani družbe Alpenblume razglašena za ničnо.

Pravni okvir

3 V uvodni izjavi 2 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.“

4 V uvodni izjavi 7 te uredbe je navedeno, da mora „[p]odročje uporabe te uredbe […] zajemati vse glavne civilne in gospodarske zadeve, razen točno opredeljenih zadev.“

5 V uvodni izjavi 15 te uredbe je navedeno:

„V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. Obstajati mora jasen in učinkovit mehanizem za reševanje primerov litispendence in sorodnih pravd ter za preprečevanje problemov, ki izhajajo iz razlik med državami članicami v zvezi z določitvijo trenutka, ko se zadeva šteje za visečo. Za namene te uredbe je treba ta trenutek opredeliti kot avtonomen koncept.“

6 V uvodni izjavi 19 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„Zagotoviti je treba kontinuiteto med [konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972 L 299, str. 32; v nadaljevanju: Bruseljska konvencija)] in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago Bruseljske konvencije s strani Sodišča Evropskih skupnosti in Protokol iz leta 1971 [o razlagi Konvencije iz leta 1968 s strani Sodišča (prečiščeno besedilo) (UL 1998 C 27, str. 28)] se mora še naprej uporabljati za zadeve, ki so viseče v trenutku začetka veljavnosti te uredbe."

7 V členu 1 te uredbe je opredeljeno njeno področje uporabe. V skladu s členom 1(1) se ta uredba uporablja v vseh civilnih in gospodarskih zadevah, ne zajema pa davčnih, carinskih ali upravnih zadev.

8 Člen 1(2)(b) te uredbe določa:

„Ta uredba se ne uporablja za:

[…]

b) stečaj, postopke v zvezi z likvidacijo plačilno nesposobnih podjetij ali drugih pravnih oseb, postopke prisilne poravnave in podobne postopke."

9 Člen 25 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL L 160, str. 1), z naslovom „Priznavanje in izvršljivost drugih odločb“ v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Odločbe sodišča, katerega odločba o uvedbi postopkov se prizna v skladu s členom 16, ki zadevajo vodenje in končanje postopkov v primeru insolventnosti, in poravnave, ki jih je odobrilo navedeno sodišče, se prav tako priznajo brez kakršnih koli nadaljnjih formalnosti. Take odločbe se izvršijo v skladu s členi 31 do 51, razen s členom 34(2) Bruseljske konvencije o pristojnosti in izvrševanju sodb v civilnih in trgovinskih zadevah, kakor je bila spremenjena s Konvencijo o pristopu k tej konvenciji.

Prvi pododstavek prav tako velja za odločbe, ki so neposredno sprejete na podlagi postopkov v primeru insolventnosti in so z njimi tesno povezane, četudi jih je sprejelo drugo sodišče.

Prvi pododstavek prav tako velja za odločbe o varovalnih ukrepih, sprejete po vložitvi zahtevka za uvedbo postopkov v primeru insolventnosti.

2. Priznavanje in izvršitev drugih odločb, ki niso navedene v odstavku 1, ureja konvencija iz odstavka 1, pod pogojem, da se navedena konvencija uporablja.“

10 V skladu s členom 43 Uredbe št. 1346/2000 se „[d]oločbe te uredbe […] uporabljajo samo za postopke v primeru insolventnosti, ki so bili uvedeni po začetku njene veljavnosti. Za dolžnikova pravna dejanja, storjena pred začetkom veljavnosti te uredbe, se še naprej uporablja pravo, ki se je zanje uporabljalo v času, ko so bila opravljena.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

11 Leta 1993 je Malmö tingsrätt proti družbi SCT Industri začelo stečajni postopek. Določen je bil stečajni upravitelj. Ta je v tem postopku kapitalske deleže, in sicer 47 %, ki jih je imela družba SCT Industri v družbi avstrijskega prava SCT Hotelbetrieb GmbH, v katere pravice je vstopila družba Scaniahof Ferienwohnungen GmbH (v nadaljevanju: Scaniahof), prodal družbi Alpenblume za 2 SEK. Zadnja navedena družba je bila v Avstriji v register vpisana kot lastnica teh kapitalskih deležev.

12 Stečajni postopek je bil končan leta 1997, pri čemer je bila razdeljena vsa stečajna masa. Malmö tingsrätt je 19. marca 2002 odredilo likvidacijo družbe SCt Industri.

13 Na podlagi tožbe družbe SCT je avstrijsko sodišče ugotovilo, da stečajni upravitelj, določen na Švedskem, ni pristojen za razpolaganje s premoženjem v Avstriji, in je zato pridobitev kapitalskih deležev s strani družbe Alpenblume razglasilo za nično. To sodišče je zato družbi Scaniahof naložilo, naj družbo SCT Industri v register vpiše kot lastnico kapitalskih deležev, ki so bili preneseni iz stečajne mase. Družba Alpenblume je v avstrijskem postopku sodelovala kot stranska intervenientka (Nebenintervenientin). Oberster Gerichtshof (Avstrija) je zavrnilo revizijo („außerordentliche Revision“), ki jo je intervenientka vložila 17. maja 2004.

14 Družba Alpenblume je 24. avgusta 2004 pred švedskim sodiščem zoper družbo SCT Industri vložila lastninsko tožbo, ki se je nanašala na zadevne kapitalske deleže, in predlagala, naj se družbi SCT Industri pod grožnjo plačila kazni naloži, da sprejme vse ukrepe, ki so potrebni za to, da se družbo Alpenblume v register vpiše kot zakonito lastnico teh kapitalskih deležev. Malmö tingsrätt je po preučitvi ugovora tožeče stranke iz postopka v glavni stvari z odločbo z dne 17. marca 2005 ugotovilo, da je tožba dopustna.

15 Družba SCT Industri se je zoper to odločbo pritožila in predlagala zavrnitev tožbe. Družba Alpenblume je predlagala, naj se tožba dopusti. Z odločbo z dne 26. julija 2005 je Hovrätten för Skåne och Blekinge pritožbo zavrnilo.

16 Po pritožbi družbe SCT Industri je Högsta domstolen s sklepom z dne 4. marca 2008 prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba izključitev stečaja, postopkov v zvezi z likvidacijo plačilno nesposobnih podjetij ali drugih pravnih oseb, postopkov prisilne poravnave in drugih postopkov iz področja uporabe [Uredbe št. 44/2001], predvideno v členu 1(2)(b), razlagati tako, da se uporablja za odločbo sodišča države članice A o vpisu v register lastninske pravice nad kapitalskimi deleži družbe s sedežem v državi članici A, ki jih je prenesel stečajni upravitelj družbe s sedežem v državi članici B, če je sodišče svojo odločitev oprlo na to, da država članica A ne priznava pristojnosti stečajnega upravitelja za razpolaganje s premoženjem na njenem ozemlju, če ne obstaja sporazum o vzajemnem priznavanju postopkov v primeru insolventnosti?“

Vprašanje za predhodno odločanje

17 Z vprašanjem se predložitveno sodišče v bistvu sprašuje o priznavanju med državami članicami sodnih odločb, ki so izdane v civilnih postopkih, povezanih s postopkom zaradi insolventnosti, opravljenim v drugi državi članici. Natančneje, gre za vprašanja, ali je odločba, s katero je sodišče druge države članice razglasilo ničnost prenosa kapitalskih deležev v okviru postopka zaradi insolventnosti, ker upravitelj, ki je prenesel te kapitalske deleže, ni pristojen za razpolaganje z aktivi podjetja v tej državi članici, zajeta v izjemi iz člena 1(2)(b) Uredbe št. 44/2001, ki se uporablja za stečaje, postopke v zvezi z likvidacijo plačilno nesposobnih podjetij ali drugih pravnih oseb, postopke prisilne poravnave in podobne postopke.

18 Najprej je treba poudariti, da se Uredba št. 1346/2000 v postopku v glavni stvari ne uporablja, saj je bil ta sprožen pred začetkom veljavnosti te uredbe.

19 Ugotoviti je treba torej le, ali odločba, kakršno je v postopku v glavni stvari sprejelo avstrijsko sodišče, spada na področje uporabe Uredbe št. 44/2001, zaradi česar bi jo predložitveno sodišče moralo uporabiti.

20 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da so stečajni in podobni postopki – zaradi posebnosti zadevne ureditve, ki zahteva posebna pravila, in velikih razlik med zakonodajami držav pogodbenic – izključeni s področja uporabe Bruseljske konvencije (glej v tem smislu sodbo z dne 22. februarja 1979 v zadevi Gourdain, 133/78, Recueil, str. 733, točka 3, in poročilo P. Jenarda o Bruseljski konvenciji, UL 1979, C 59, str. 1).

21 Sodišče je v okviru sodne prakse v zvezi z Bruseljsko konvencijo tako razsodilo, da se tožba nanaša na stečajni postopek, če je neposredna posledica stečaja in je strogo omejena na stečajni postopek ali postopek prisilne poravnave. Tožba, ki ima take značilnosti, torej ne spada na področje uporabe te konvencije.

22 Iz sodne prakse prav tako izhaja, da ker Uredba št. 44/2001 v odnosih med državami članicami, razen Kraljevine Danske, zdaj nadomešča Bruseljsko konvencijo, velja razlaga, ki jo je Sodišče sprejelo v zvezi s to konvencijo, tudi za navedeno uredbo, kadar je mogoče ugotoviti, da so njene določbe in določbe Bruseljske konvencije enakovredne (glej zlasti sodbo z dne 14. maja 2009 v zadevi Ilsinger, C-180/06, ZOdl. str. I-3961, točka 41).

23 V ureditvi, ki jo vzpostavlja ta uredba, njen člen 1(2)(b) zavzema enako mesto in izpolnjuje enako funkcijo kot člen 1, drugi odstavek, točka 2, Bruseljske konvencije. Poleg tega je besedilo teh določb enako.

24 Glede na takšno enakost med določbo Bruseljske konvencije in določbo Uredbe št. 44/2001, je treba v skladu z uvodno izjavo 19 te uredbe zagotoviti kontinuiteto pri razlagi teh dveh instrumentov, saj je taka kontinuiteta tudi sredstvo zagotavljanja spoštovanja načela pravne varnosti, ki je eden od njunih temeljev (zgoraj navedena sodba Ilsinger, točka 58).

25 Glede na navedeno je za ugotovitev, ali se uporabi izjema iz člena 1(2)(b) Uredbe št. 44/2001, odločilna stopnja povezave v smislu zgoraj navedene sodbe Gourdain med tožbo, kakršna se obravnava v postopku v glavni stvari, in postopkom zaradi insolventnosti.

26 Ugotoviti je treba, da se v obravnavani zadevi ta povezava zdi posebej tesna.

27 Po eni strani iz predložitvene odločbe izhaja, da se spor v glavni strani nanaša izključno na lastništvo kapitalskih deležev, ki jih je v okviru postopka zaradi insolventnosti prenesel upravitelj na podlagi določb, kakršne so te iz švedskega zakona o stečajnih postopkih (Konkurslagen) št. 672 iz leta 1987 (SFS 1987, št. 672), ki odstopajo od splošnih pravil civilnega prava in predvsem stvarnega prava. Določajo zlasti, da v primeru insolventnosti dolžnik izgubi pravico do svobodnega razpolaganja s svojim premoženjem in da mora upravitelj postopka na račun upnikov upravljati s premoženjem, ki tvori stečajno maso, pri čemer lahko opravlja tudi potrebne prenose.

28 Z drugimi besedami, prenos premoženja v obravnavani zadevi in lastninska tožba, ki je bila zaradi tega vložena, sta neposredni in neločljivi posledici tega, da je upravitelj, torej pravni subjekt, ki se določi šele po začetku stečajnega postopka, izvršil pooblastilo, ki izhaja posebej iz določb nacionalnega prava, ki urejajo tako vrsto postopka.

29 To je med drugim izraženo v okoliščini, da se je – kot izhaja iz spisa, ki je bil predložen Sodišču – v obravnavani zadevi vrednost aktiv podjetja, ki je predmet postopka zaradi insolventnosti, po tem, ko je upravitelj prodal zadevne deleže, povečala.

30 Po drugi strani pa ni sporno, da je bil razlog, zaradi katerega je avstrijsko sodišče z odločbo, katere priznanje se zahteva pred predložitvenim sodiščem, razglasilo ničnost prenosa kapitalskih deležev, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, natančno in izključno obseg pooblastil tega upravitelja v okviru stečajnega postopka ter zlasti možnosti, da razpolaga s premoženjem v Avstriji. Vsebina in obseg te odločbe sta zato tesno povezani s stečajnim postopkom. Te povezave ne oslabi dejstvo, da je bil v obravnavani zadevi ta postopek končan v času vložitve lastninske tožbe pred avstrijskim sodiščem.

31 V teh okoliščinah je treba šteti, da tožba, kakršna se obravnava v postopku v glavni stvari, izhaja neposredno iz postopka zaradi insolventnosti in je z njim tesno povezana, in zato ne spada na področje uporabe Uredbe št. 44/2001.

32 Glede na poseben pravni položaj iz postopka v glavni stvari in ob upoštevanju tesne povezave med tožbo, ki jo obravnava predložitveno sodišče, in postopkom zaradi insolventnosti, načela, navedena v uvodnih izjavah 2, 7 in 15 Uredbe št. 44/2001, ne vplivajo na to presojo.

33 Glede na zgoraj navedene preudarke je na predloženo vprašanje treba odgovoriti tako, da je izjemo iz člena 1(2)(b) Uredbe št. 44/2001 treba razlagati tako, da se uporablja za odločbo sodišča države članice A o vpisu v register lastninske pravice nad kapitalskimi deleži družbe s sedežem v državi članici A, s katero je bil prenos teh deležev razglašen za ničen, ker sodišče države članice A ne priznava pristojnosti stečajnega upravitelja države članice B v okviru stečajnega postopka, ki se začne in konča v državi članici B.

Stroški

34 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Izjemo iz člena 1(2)(b) Uredbe št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da se uporablja za odločbo sodišča države članice A o vpisu v register lastninske pravice nad kapitalskimi deleži družbe s sedežem v državi članici A, s katero je bil prenos teh deležev razglašen za ničen, ker sodišče države

članice A ne priznava pristojnosti stečajnega upravitelja države članice B v okviru stečajnega postopka, ki se začne in konča v državi članici B.

Podpisi